

Effectmetingen educatief aanbod voor volwassenen

Inleiding

In dit document zet ProBiblio de informele, non-formele en formele volwasseneneducatie op een rij met de opties om het effect van het aanbod van de bibliotheek te meten.

Metten en weten wat het effect is van het informele en non-formele aanbod van de bibliotheek is een belangrijk onderdeel van het bibliotheekwerk geworden. Subsidieverstrekkingen vragen om gegevens en verantwoording, mogelijke samenwerkingspartners willen 'de opbrengst' van het aanbod weten. Ook intern is de verantwoording van het aanbod van belang, bijvoorbeeld voor het uitzetten van beleid en het maken van strategische keuzes.

Effectmeting stelt de bibliotheek voor uitdagingen. Hoe meet je de vooruitgang van een deelnemer die iedere week een uurtje naar het Taalcafé komt? Hoe toon je bij je gemeente aan dat het organiseren van kookworkshops bijdraagt aan de sociale activering en het verbeteren van de taalbeheersing van nieuwkomers? En hoe presenteert en positioneert je je aanbod bij een samenwerkingspartner als het effect ervan niet helder is? Uitdagende vraagstukken, waar vaak geen kant-en-klaar antwoord op is.

Op initiatief van de werkgroep Effectmeting van het Taalnetwerk Zuid-Holland is er een overzicht samengesteld van onderzoeken, methodes en instrumenten van effectmeting. Bij nadere beschouwing bleek er specifiek behoefte te zijn aan het meten van het effect van de eigen non-formele educatie. Vooral om antwoord te kunnen geven aan de gemeente die vaak ten onrechte veronderstellen dat de programma's van de bibliotheek bijdragen aan niveauverhoging. Geen niveauverhoging; de programma's dragen wél bij aan taalverbetering, taalonderhoud, sociale activering en zelfvertrouwen. De bibliotheekprogramma's zijn belangrijk voor volwassenen, want taal leer je niet alleen op school tijdens formele taallessen. Oefenen in de praktijk is minstens zo belangrijk.

NB:

De KB ontwikkelt een landelijke portal Meten Maatschappelijke Opbrengst met daarin informatie, instrumenten en best practices op het gebied van effectmetingen en het aantonen van opbrengsten in het algemeen; deze portal wordt in 2018-2019 opgeleverd.

Wil je verder praten over:

non-formele educatie en het sociaal domein?

Thomas Bersee, tbersee@probiblio.nl

onderzoeksmogelijkheden of effectmeting?

Jolijn Faber, jfaber@probiblio.nl

Inhoud

Wat is informele, non-formele en formele educatie?	4
De bibliotheek: informele en non-formele educatie	6
De kracht van het informele en non-formele aanbod van de bibliotheek	7
Het belang van effectmeting voor de bibliotheek	7
Aanbod, uitvoering, inhoud en effectmeting van educatie	8
Toelichting aanbod en effectmeting informeel aan en non-formeel aanbod bibliotheek	9
Voorbeelden van instrumenten voor lokale effectmeting van informeel en non-formeel aanbod in volwasseneneducatie	11
Voorbeelden van instrumenten voor lokale effectmeting programmering en participatie sociaal domein	13
<i>Bijlagen</i>	
<i>Bijlage 1</i> - Kwalitatieve effectmeting Taalcafé – tip & tricks en Interviewleidraad	14-16
<i>Bijlage 2</i> - Kwalitatieve effectmeting Klik&Tik en Digisterker cursus tips & tricks en interviewleidraad	17-19
<i>Bijlage 3</i> - Checklist digitale vaardigheden	20-21
<i>Bijlage 4</i> - Weekplan met plaatjes	22-24

Wat is informele, non-formele en formele educatie?

Volwasseneneducatie kent drie typen educatie: informele, non-formele en formele educatie. De bibliotheek richt zich voornamelijk op informele educatie, denk aan Taalcafés, en non-formele educatie, zoals Leesclubs voor laaggeletterden, Klik&Tik- en Digisterker-cursussen.

1. Informeel/sociale activering

Het doel van informele educatie en informeel aanbod is om mensen te activeren, ervoor te zorgen dat zij het huis uit komen en sociale contacten leggen. Verhoging van lees- en schrijfvaardigheidsniveau is meegenomen, maar de primaire doelstelling is activering. Bezoek van een Bezoekman/Bezoekvrouw, taalspelletjes doen in de bieb of een ochtend Koffie met Kunst, waarbij onder het genot van een kopje koffie gepraat wordt over een schilderij, vallen in deze categorie.

2. Non-formeel/ laagdrempelige educatie

Het doel van non-formele educatie en non-formele aanbod is het verhogen van het taalniveau of te werken aan lees- en schrijfvaardigheid. Dit aanbod

is laagdrempelig want vaak is de stap naar een 'les' en 'school' voor een deelnemer te groot om welke reden dan ook. Dergelijke vormen van dit type aanbod worden voornamelijk door NT2-leerders bezocht en begeleid door vrijwilligers, in groepjes in de bibliotheek of combinaties van taal en sociale activiteiten bij welzijnsorganisaties. Als deelnemers eenmaal de smaak te pakken hebben, kunnen zij doorstromen naar een volgende categorie van het educatieaanbod. Het non-formele aanbod kan parallel lopen aan een formeel traject. Non-formeel aanbod wordt niet afgesloten met een diploma. Wel kan er voor worden gekozen om de deelnemers na afronding van een traject een certificaat of oorkonde te overhandigen. Geen officieel erkend document, maar wel een tastbare herinnering aan het afronden dat motiverend werkt. De meeste Taalcafés, Leesclubs, de Klik&Tik- en Digisterker-cursussen vallen onder dit aanbod.

3. Formeel/niveau verhogende educatie met/zonder certificaat of diploma

Formele educatie en formeel aanbod bestaat uit trajecten die doelgericht werken aan substantiële en gerichte niveauverhoging in de betreffende basisvaardigheid: taalverhoging, alfabetisering, rekenen. De niveauverhoging is van direct belang voor het functioneren van de deelnemer. Soms zonder de noodzaak van afsluiting met een erkend diploma, bijvoorbeeld specifieke cursussen Taal en Ouderbetrokkenheid of Nederlands op de werkvloer. Vaak met afsluiting van een certificaat of diploma. Dit type aanbod wordt aangeboden door roc's of taalaanbieders die diploma-erkenning hebben voor de opleidingen taal en rekenen. De trajecten worden begeleid door gecertificeerde docenten. De diploma's van dit type educatie worden erkend door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Denk bijvoorbeeld aan een inburgeringstraject of het Staatsexamen NT2. De bibliotheek biedt dit aanbod zelf niet aan, maar verwijst naar de formele partners.

Bibliotheekaanbod: informele en non-formele educatie

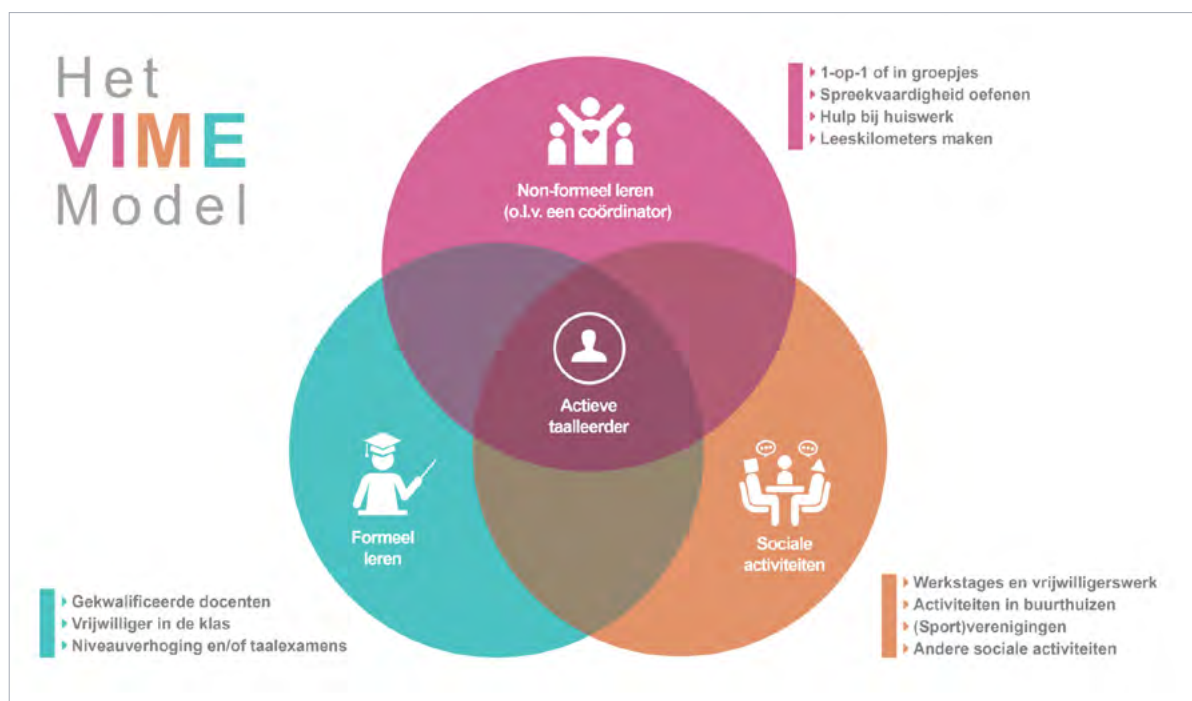
Educatie gericht op sociale activering en oefenen: het aanbod van de bibliotheek beweegt zich op het informele en non-formele terrein. Daarnaast werkt de bibliotheek samen met partners die een formeel aanbod hebben.

Roc's, particuliere taalaanbieders, maatschappelijke organisaties, instellingen voor arbeidstoeleiding en het bedrijfsleven zijn partners van de bibliotheek om deelnemers een zo breed mogelijk educatietraject aan te kunnen bieden, waarbij sociale activatie, oefenen en studeren drie onderdelen van het educatietraject zijn.

Goed inzicht hebben in het eigen aanbod, de mate van deelname en het effect ervan zijn belangrijk om het educatie aanbod af te stemmen met de strate-

gische samenwerkingspartners. Het goed kennen van de eigen rol en het eigen aanbod is cruciaal in het totaal van het volwassenen leren.

Onderstaand model laat zien dat het informele en het non-formele leren zijn eigen plek heeft in het actieve taal leren van volwassenen. Het maakt tevens duidelijk dat goede taallessen op school én oefenen in de praktijk met een taalvrijwilliger het meest effectief is; De combinatie van formeel en non-formeel leren is een gouden combinatie.

Bron: [ITTA - VIME Project](#)

De kracht van het informele en non-formele aanbod van de bibliotheek

Voor deelnemers

Uit onderzoek blijkt dat non-formele taaltrajecten een positieve impact hebben op de positie van laaggeletterden in de samenleving, hun positie op de arbeidsmarkt en de mate van leesvaardigheid.

De belangrijkste resultaten*:

- Circa 20% tot 30% van de cursisten heeft een betere positie op de arbeidsmarkt.
- Circa 45% tot 70% van de deelnemers krijgt een betere plek in de samenleving.
- Circa 70% van de cursisten kan zijn of haar taalvaardigheden in de praktijk beter toepassen.
- 67% van de deelnemers verbetert zijn of haar leesvaardigheid.

Naast de directe opbrengst voor de deelnemers levert het aanbod van de bibliotheek ook andere effecten op:

- Sociale activatie
- Contact tussen verschillende culturen en achtergronden; sociale inclusie en cohesie
- Eerste stap richting formele educatie
- Plezier in leren laten voelen
- Deelnemers kunnen het geleerde blijven oefenen en onderhouden
- Ondersteunend (vooraf, tijdens, erna) aan formeel leren

Het belang van effectmeting voor de bibliotheek

- Inzicht in effect en effectiviteit eigen aanbod; interne bedrijfsvoering en strategische keuzes.
- Profilering en positionering bij (mogelijke) samenwerkingspartners
- Verantwoording en rapportage ten opzichte van subsidieverstrekker (gemeente, fondsen)

* Bron: [Factsheet tussenevaluatie Taal voor het Leven, 2017](#)

Aanbod, uitvoering, inhoud en effectmeting van educatie

Informeel Sociale activering	Non-formeel Laagdrempelige educatie	Formeel Niveauperhogende educatie
Aanbod bibliotheek	Aanbod bibliotheek	Aanbod roc/taalaanbieder
<ul style="list-style-type: none"> • Taalcafé • Conversatielessen • Taalmaatje • Leesclub laaggeletterden • Sociale activiteiten: wandelen, koken, museumbezoek, de wijk in etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Taallessen NT1/NT2 • Digitale lessen (Klik&Tik, Digisterker, aanbod Oefenen.nl) • Huiswerkbegeleiding • Voorlichting 	<ul style="list-style-type: none"> • Inburgeringstraject • Staatsexamen NT2 • Taalonderwijs
Uitvoerders/begeleiders	Uitvoerders/begeleiders	Uitvoerders/begeleiders
<ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilligers met inzicht in of vooraf getraind in het bedienen van deze doelgroep • In staat zijn de juiste gespreksonderwerpen te kiezen 	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilliger in combinatie met professionals op de achtergrond • Professional biedt inhoudelijke ondersteuning • Vrijwilligers en professional beschikken over passende competenties 	<ul style="list-style-type: none"> • Professional noodzakelijk gezien het doel om efficiënt en effectief te werken aan taalverhoging, alfabetisering en/of rekenvaardigheden • Vrijwilligers ter ondersteuning
Inhoud	Inhoud	Inhoud
<ul style="list-style-type: none"> • Gespreksonderwerpen over alledaagse zaken, thema's die zich afspelen in de nabijheid van de cursist, in de wijk, actualiteiten etc. • Gezamenlijke activiteiten, bijvoorbeeld wandelen • Geen gerichte digilessen of taallessen met grammatica of spelling • Oefenen spreekvaardigheid in ongedwongen en veilige sfeer • Doel is om deelnemers uit geïsoleerde omgeving te halen 	<ul style="list-style-type: none"> • Taal en digitaal in functie tot alledaagse zaken in de maatschappij • Optioneel: uitleg van grammatica of spelling • Lesmateriaal aansluitend bij doelgroep • Gastsprekers diverse maatschappelijke instellingen als GGZ, milieudienst • Doel is deelnemers sociaal redzaam te maken 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede keuze van het lesmateriaal • Afstemming les en toepassingen praktijk • De docent moet in staat zijn om het materiaal en het tempo af te stemmen op de individuele leerbehoeften van de deelnemers • Doel is niveauperhoging in basisvaardigheid • Grammatica en spelling
Locatie	Locatie	Locatie
<ul style="list-style-type: none"> • Een prettige, gastvrije, non-formele omgeving volstaat: grote tafel in de bibliotheek of een apart hoekje • Flap-over met stiften vaak handig 	<ul style="list-style-type: none"> • Een aparte of afgeschermd ruimte waar aan tafels gewerkt kan worden • Flap-over, stiften • Pc's/laptop • Beamer 	<ul style="list-style-type: none"> • Een echte lesruimte, met whiteboard, beamer en pc/laptop • Voor trainingen gericht op computervaardigheden: Pc's
Effectmeting door bibliotheek zelf uit te voeren	Effectmeting door bibliotheek zelf uit te voeren	Effectmeting door Taalaanbieder uit te voeren
<p>Kwantitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frequentie deelname en aantal deelnemers registreren <p>Kwalitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • In groepsgesprek vragen naar ervaring e suggesties van deelnemers • Kort schriftelijk verslag van evaluatiegesprek 	<p>Kwantitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frequentie deelname en aantal deelnemers registreren • Afname toets bij start en einde traject mogelijk <p>Kwalitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluatiegesprek: kort verslag van ervaringen, suggesties • Interview • "Can do statements" op basis van Leerdoelencatalogus 	<p>Kwantitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niveaubepaling op basis van Standaarden en eindtermen (zie blz 10 Standaarden en eindtermen ve LINK) • Toetsing op basis van erkende methodieken, diploma of certificaat <p>Kwalitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Can do statements" op basis van Leerdoelencatalogus • Deelnemers vullen evaluatieformulier in waarin een aantal vragen geformuleerd staan over de inhoud van het traject, het lesmateriaal, de uitvoerder, de voorzieningen, en over de bereikte doelen

Toelichting aanbod en effectmeting informeel en non-formeel aanbod bibliotheek

Informeel aanbod bibliotheek

Informeel Sociale activering	
Aanbod bibliotheek	Effectmeting
<ul style="list-style-type: none"> • Taalcafé • Conversatieuurtje • Taalmaatje • Leesclub laaggeletterden • Sociale activiteiten: wandelen, koken, museumbezoek, de wijk in etc. 	<p>Kwantitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frequentie deelname en aantal deelnemers registreren <p>Kwalitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • In groepsgesprek vragen naar ervaring en suggesties van deelnemers • Kort schriftelijk verslag van evaluatiegesprek

Kwantitatieve (effect)meting informeel aanbod door:

Registratie

Frequentie aanbod en aantal deelnemers registreren, al dan niet in registratiesysteem.

Kwalitatieve (effect)meting informeel aanbod door:

Interviews

Uit onderzoek (*Taalcafés en cursussen digitale vaardigheden: een kwalitatief onderzoek naar ervaringen en opbrengsten, 2018*) blijkt dat afname van interviews onder laagtaalvaardige deelnemers de meest geschikte methode is om de meest rijke informatie rond de effecten van informeel aanbod te verkrijgen.

Aanbevelingen en aandachtspunten voor het afnemen van interviews over informeel aanbod zoals het Taalcafé:

- Organiseer duo-interviews (deelnemers helpen elkaar op weg met spreken)
- Creëer in het interview een veilige sfeer
- Houd rekening met het taalniveau van de respondent. Als een vraag te moeilijk blijkt, accepteer dit dan in plaats van herhaalde pogingen te doen om een antwoord te verkrijgen
- Beperk vragen tot de essentie en gebruik weinig nuanceverschillen en abstracte begrippen, zeker voor deelnemers aan het Taalcafé.

Mogelijke interviewvragen en toelichting zie Bijlage I: *Taalcafés en cursussen digitale vaardigheden: een kwalitatief onderzoek naar ervaringen en opbrengsten (2018)*.

Non-Formeel aanbod Bibliotheek

Non-formeel Laagdrempelige educatie	
Aanbod bibliotheek	Meting en Effectmeting
<ul style="list-style-type: none"> • Taallessen NT1/NT2 • Digitale lessen (Klik&Tik, Digisterker, aanbod Oefenen.nl) • Huiswerkbegeleiding • Voorlichting 	<p>Kwantitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frequentie deelname en aantal deelnemers registreren • Afname toets bij start en einde traject mogelijk <p>Kwalitatief</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evaluatiegesprek: kort verslag van ervaringen, suggesties • Interview aan de hand van 'Can do statements' op basis van de Leerdoelencatalogus

Kwantitatieve (effect)meting non-formeel aanbod door:

Registratie

Frequentie aanbod en aantal deelnemers registreren, al dan niet in registratiesysteem.

Afname Basismeter bij intake, eventueel tussentijds en na afronding traject

Zie onder andere de [Basismeters](#) en de Toetsen Taal en Rekenen op de site [steunpuntbasisvaardigheden](#). Andere voorbeelden van te gebruiken toetsen staan op de volgende pagina.

Let op: afname van een toets, hoe informeel ook, kan het gevoel van laagdrempeligheid bij deelnemers verlagen, waardoor de kracht van het informele aanbod afneemt.

Kwalitatieve (effect)meting non-formeel aanbod door:

Interviews

Uit eerder genoemd onderzoek *Taalcafés en cursussen digitale vaardigheden: een kwalitatief onderzoek naar ervaringen en opbrengsten (2018)* blijkt dat net als binnen het informele aanbod, ook voor het non-formele aanbod afname van interviews de meest geschikte methode is om informatie rond effecten van non-formeel aanbod te verkrijgen.

Aanbevelingen en aandachtspunten bij kwalitatieve evaluatie:

- Plan face-to-face interviews
- Beperk de vragen tot de essentie (laat vragen over bijvoorbeeld wat men van de diversiteit in de groep vindt en of men verbeterpunten voor de bibliotheek heeft achterwege)

Zie: Bijlage II voor een uitgebreidere toelichting en mogelijke interviewvragen.

[Leerdoelencatalogus](#)

De leerdoelencatalogus concretiseert aan de hand van voorbeelden wat het betekent om talig te handelen op niveau A1 of A2 van het Europees Referentiekader voor moderne vreemde talen (zie Bijlage III). Leerdoelen worden opgedeeld volgens rollen in het dagelijks leven (o.a. consument, opvoeder, werkzoekende) en aan de hand van "can do statements" geven cursisten aan welke vaardigheden ze al wel of niet onder de knie hebben. De Leerdoelencatalogus is ontwikkeld voor het formele NT2-onderwijs, maar kan binnen het non-formele aanbod houvast en inspiratie bieden voor een intake, tussentijdse evaluatie of interview.

Checklist digitale vaardigheden

Voor [het project Digitale Overheid, En Nu?! \(DOEN?!\)](#) ontwikkelde iTTA i.s.m Kaatje Dalderop Onderwijsadvies onder andere een toolbox voor coaches met daarin de Checklist digitale vaardigheden. De checklist is een handig hulpmiddel om inzichtelijk te maken wat de deelnemer wel of niet kan en wil leren. Zie bijlage 3.

Voorbeelden van instrumenten voor lokale effectmeting van informeel en non-formeel aanbod in volwasseneneducatie

Monitor Digitale Basisvaardigheden

Branchebreed onderzoek dat inzicht geeft in de opbrengsten van cursussen rondom digitale basisvaardigheden zoals Klik & Tik-serie van Oefenen.nl, Seniorweb en Nederland Samen Online. De resultaten, verkregen door schriftelijke of online vragenlijsten die aan de deelnemers worden voorgelegd, worden tweejaarlijks gepubliceerd, op landelijk en bibliotheekniveau. Resultaten op bibliotheekniveau worden alleen aan de betreffende bibliotheek kenbaar gemaakt. De bibliotheek krijgt inzicht in de tevredenheid van deelnemers met de Bibliotheek als oefenlocatie, en in de beleefde meerwaarde van de Bibliotheek als plek om te oefenen. De opbrengsten helpen bij doorontwikkeling en verbetering van de dienstverlening en zijn nuttig voor subsidieverstrekkers en samenwerkingspartners. Zie: [De monitor](#)
NB Dit instrument wordt op dit moment herzien; in 2019 komt de nieuwe versie beschikbaar.

Gebruikersonderzoek Digi-sterker

Effectmeting van Digisterker-cursus en afstemming op behoeften (toekomstige) cursisten.

Deelnemers vullen vragenlijsten in voorafgaand en na afloop van een cursus Digisterker. Tevens is er een docentenevaluatie beschikbaar. Het onderzoek biedt een rapportage op bibliotheekniveau en geeft inzicht in achtergrond, motivatie en behoeften van cursisten in het algemeen (dus niet op individueel niveau). Zie: [Digisterker onderzoek en resultaten](#)
NB Dit instrument wordt op dit moment herzien; in 2019 komt de nieuwe versie beschikbaar.

Voortgangstoetsen Taal voor het Leven

De [voortgangstoetsen](#) van Taal voor het Leven geven inzicht in de voortgang van lezen, schrijven en/of rekenen. De vragenlijsten van Taal voor het Leven geven inzicht in de vorderingen in financiële en digitale vaardigheden en/of deelname aan de maatschappij. Voor de cursist is het motiverend om te zien dat hij/zij door te oefenen vooruit gaat. Voor de partnerorganisatie is het van belang om te (laten) zien dat de aanpak werkt, onder andere voor kwaliteitsbeleid en als verantwoording naar subsidiegevers.

Taaltrajecten Taal voor het Leven

In 2017 vond een [tussenevaluatie](#) plaats van de taaltrajecten van het programma 'Taal voor het Leven'. Hieruit bleek de positieve impact op de positie van laaggeletterden in de samenleving, hun positie op de arbeidsmarkt en de mate van leesvaardigheid. Deze taaltrajecten van zijn gericht op alle volwassenen die zoveel moeite hebben met lezen, schrijven en rekenen dat ze niet goed kunnen functioneren in de maatschappij.

Tool voor Taalcoaching

Online tool van Het Begint met Taal om het organiseren, begeleiden en monitoren van taalcoaching makkelijker te maken. Met o.a. een evaluatie voor taalvrijwilligers en deelnemers en een tool om de vorderingen van een deelnemer bij te houden, zodat aan het einde van het taalcoachtraject helder is wat de ontmoetingen hebben opgeleverd. Veel bibliotheken zijn aangesloten bij Het Begint met Taal; alleen zij kunnen gebruik maken van de Tool voor Taalcoaching. Meer informatie via de website van [Het Begint met Taal](#).

Standaarden en eindtermen ve

Veel bibliotheken moeten bij gemeentelijke subsidies in het kader van de WEB-gelden, hun taal en digitale aanbod verantwoord door dit te verbinden aan de 'Standaarden en eindtermen ve'. Deze Standaarden en eindtermen beschrijven de diverse niveaus van de vaardigheden taal, rekenen en de digitale vaardigheden. De wettelijk vastgelegde taalniveaus gelden voor de opleidingen Nederlandse taal en rekenen voor de volwassenen-educatie en geven een beeld van het niveau van het aanbod en van de mogelijke doorgaande leerlijn. Binnen het non-formele aanbod biedt het inspiratie voor een intake, evaluatiegesprek of vaststellen van het niveau van het aanbod.

Een uitgewerkt voorbeeld hiervan is de cursus 'Werken met de e-overheid' van Digisterker. [De standaarden en eindtermen digitale vaardigheden](#) zijn toegepast op deze cursus. Zo dienen de eindtermen als input aan een bekostigingsverzoek ten behoeve van een verhoging van het huidige aanbod.

Leerdoelencatalogus

De leerdoelencatalogus concretiseert aan de hand van voorbeelden wat het betekent om talig te handelen op niveau A1 of A2 van het Europees Referentiekader voor moderne vreemde talen (zie Bijlage III). Leerdoelen worden opgedeeld volgens rollen in het dagelijks leven (o.a. consument, opvoeder, werkzoekende) en aan de hand van "can do statements" geven cursisten aan welke vaardigheden ze al wel of niet onder de knie hebben. De Leerdoelencatalogus is ontwikkeld voor het formele NT2-onderwijs, maar kan binnen het non-formele aanbod houvast en inspiratie bieden voor een intake of evaluatiegesprek. Zie de site van [Taaluniversum](#).

Huis voor Taal Jaarverslag 2017

Het Huis voor Taal biedt laagdrempelige, educatieve activiteiten aan waarmee Lelystedelingen basisvaardigheden kunnen aanleren en inzetten. In het jaarverslag is de frequentie van het aanbod en het aantal geregistreerde deelnemers goed weergegeven.

Basismeters voor screening

[De Basismeters van Taal voor het Leven](#) zijn niet in te zetten voor toetsing of effectmeting. Het zijn instrumenten voor screening en doorverwijzing; ze geven een inschatting op het risico van laaggeletterdheid bij eenpersoon. Met de Digimeter en de [Digizelftest](#) kan het digitale vaardigheidsniveau van cursisten worden gemeten.

Voorbeelden van instrumenten voor lokale effectmeting Programmering en Participatie sociaal domein

BIS-monitor

Voor een effectmeting van de volledige programmering rond informele educatie is de [BIS-monitor](#). De BIS-monitor van OCW is een instrument voor zelfevaluatie waarmee je als culturele organisatie beter zicht krijgt op de culturele, maatschappelijke en economische waarde van de activiteiten. Het biedt een digitale handleiding ter reflectie op de maatschappelijke waarde en tips voor een zelfevaluatie-traject waarvan de resultaten geschikt zijn om mee te nemen in de verantwoording richting subsidieverstrekkingen.

Participatieladder

De participatieladder is een meetinstrument waarmee van iedere burger vastgesteld kan worden wat diens mate van participatie in de samenleving is. De ladder is onderverdeeld in zes treden, van sociaal geïsoleerd tot werkend zonder ondersteuning en maakt de mate van participatie meetbaar. De terminologie die gehanteerd wordt, is gangbaar bij partners binnen het sociaal domein, wat helpt bij het aangaan van samenwerkingsverbanden met partners zoals, bijvoorbeeld ROC's,

re-integratiebedrijven, UWV, LeerWerkLoketten of welzijnsorganisaties. Meer informatie op onder andere de site van het [VSB Fonds](#) en [VNG](#).

Piëzo methodiek

Piëzo is vergelijkbaar met de participatieladder, maar voegt er een deelnemersvolgsysteem aan toe. Met de [Piëzo methodiek](#) krijgen mensen de gelegenheid zich te ontwikkelen naar een voor hun gewenste en passende rol in de maatschappij. Daarbij wordt uitgegaan van het talent van mensen om zichzelf verder te ontplooiën en een maatschappelijk netwerk op te bouwen. Het geeft mensen de ruimte om zelf te ontdekken wat hun talenten zijn en hoe ze die willen gaan én kunnen benutten. De activiteiten van Piëzo zijn gericht op taalverwerving, maatschappijoriëntatie, beroepsgerichte en laagdrempelige educatieve activiteiten.

Kwalitatieve effectmeting Taalcafé – tip & tricks en interviewleidraad

De volgende tips en tricks kunnen worden geformuleerd voor het uitvoeren van een kwalitatieve effectmeting van een Taalcafé, Klik & Tik of Digisterker cursus:

- Zet individuele interviews in, tenzij deelnemers een sterke voorkeur voor een duo interview hebben.
- Investeer in het creëren van een veilige sfeer door toegankelijkheid van de interviewer en het zorgen voor een ontspannen en informele setting.
- Stel alleen essentiële vragen benodigd om inzicht in output en outcome te verkrijgen.
- Laat vragen over de diversiteit van de groep deelnemers achterwege.
- Vraag niet in het algemeen naar verbeterpunten voor de bibliotheek zonder meer kaders te bieden in welke richting de deelnemers kunnen denken.
- Vermijd vragen met kleine nuanceverschillen, voeg ze samen en bekijk in de analyse in hoeverre de antwoorden inzicht bieden in de afzonderlijke vragen.
- De interviews kunnen het beste worden gehouden door interviewers die beschikken over goede interviewvaardigheden gecombineerd met ervaring en affiniteit met deze doelgroep en/of laaggeletterden in het algemeen. Dit zorgt ervoor dat een interviewer op de juiste wijze aansluiting vindt bij de respondent en zo veel mogelijk bruikbare informatie uit het gesprek kan halen.
- Neem sprekende citaten expliciet op in verslaglegging.

In het kader van Taalcafés gelden daarnaast nog aanvullend onderstaande tips:

- Voorkom dat te veel uitleg over de vraag ertoe leidt dat de bezoeker niet meer of slechts in beperkte mate zelf met een antwoord komt. Accepteer het als een bezoeker de vraag niet kan beantwoorden omdat hij/zij de vraag niet voldoende begrijpt. Maak ook voor het stellen van een specifieke vraag een inschatting of de deelnemer gezien zijn/haar taalvaardigheden in staat is om deze te beantwoorden.
- Interview deelnemers gelijktijdig met het plaatsvinden van het Taalcafé.
- Laat de vraag over of men zich meer thuis is gaan voelen in Nederland achterwege.

Interviewleidraad

Onderstaande interviewleidraad kan worden gehanteerd voor kwalitatieve effectmeting van deelnemers van Taalcafés. Maak een keuze uit de vragen die passend zijn bij wat de Bibliotheek wil meten.

1. Geslacht: man/vrouw
2. Waar komt u vandaan, wat is uw land van herkomst?
3. Hoe lang woont u al in Nederland?
4. Heeft u op dit moment betaald werk?
5. Doet u vrijwilligerswerk?
6. Hoe kent u het Taalcafé?
 - Via internet
 - Via de (plaatselijke) krant
 - Via een andere activiteit, namelijk ...
 - Via de bibliotheek, namelijk ...
 - Via iemand anders, namelijk ...
7. Waarom bent u naar het Taalcafé gegaan? Wat wilde u leren?
8. Doet u naast het Taalcafé ook mee aan andere activiteiten om beter Nederlands te leren?
 - Ja, eerder, namelijk ...
 - Ja nu, namelijk...
 - Nee
9. Wat vindt u van het Taalcafé? Wat vindt u het leukste?
10. Waarover praat u in het Taalcafé?
11. Wat leert u in het Taalcafé?
12. Durft u door wat u heeft geleerd ook meer? Heeft u meer zelfvertrouwen gekregen? (vraag om toelichting)
13. Kunt u wat u leert ook op andere momenten gebruiken? Praat u buiten het Taalcafé (op straat, thuis) meer Nederlands?
14. Is uw contact met Nederlanders beter geworden? Heeft u meer contact met hen en praat u vaker met Nederlanders? (vraag om toelichting)
15. Vindt u dat er vaker of minder vaak een Taalcafé moet zijn (relateren aan huidige frequentie)? Indien vaker: wanneer moet het plaatsvinden en zou u dan ook komen? (vraag om toelichting)
16. Vindt u de bibliotheek een goede plek voor het Taalcafé? Of is een andere plek (bijvoorbeeld buurthuis, gemeentehuis, cultureel centrum) beter? (vraag om toelichting)

Bron: 'Taalcafés en cursussen digitale vaardigheden: een kwalitatief onderzoek naar ervaringen en opbrengsten'. Panteia 2018.

DE KRACHT VAN TAALCAFÉS

Het rapport over dit onderzoek is gepubliceerd op de website van [Bibliotheek en Basisvaardigheden](#).

Voor meer informatie neem contact op met:

KB: Maaïke Toonen, Maaïke.Toonen@KB.nl / ProBiblio: Jolijn Faber, JFaber@probiblio.nl

Taalcafés zijn cruciaal voor het lokale taalaanbod. Ze bieden structurele en laagdrempelige oefenmogelijkheden om Nederlandse te spreken. Deelnemers vergroten hun zelfvertrouwen en durf, verbeteren hun Nederlandse taalvaardigheden, gebruiken dit in de praktijk en ontmoeten 'echte' Nederlanders. Stakeholders verwijzen graag naar het Taalcafé door.

SOMS SPREEK IK NEDERLANDS IN MIJN DROOM EN IK BEGIN AL IN HET NEDERLANDS TE DENKEN

Wat draagt bij aan een positief resultaat:

FREQUENTIE EN PLANNING

Minimaal wekelijks, vast patroon, voor werkenden ook buiten kantooruren plannen

SPONTANITEIT

Spontane gesprekken met 'echte' mensen

SAMENWERKING

Met sociale partners en doorverwijspartners

COMMUNICATIE

Over de inhoud en betekenis voor deelnemers

VRIJWILLIGERS

Begeleiding, informatie en betrokkenheid creëren

'Ik kom om te oefenen met spreken. Het is moeilijk om met Nederlanders te praten omdat ze heel snel overgaan naar Engels. En in de winkel kun je maar heel weinig praten en zijn het heel korte gesprekken.'

Junaid
bezoeker Leiden

Wat is het effect voor de deelnemer:

ZELFVERTROUWEN

Vergroten van durf en zelfvertrouwen van deelnemers en het overwinnen van hun angst om Nederlands te spreken

TAALVAARDIGHEID

Vergroten van Nederlandse taalvaardigheden wat betreft vocabulaire, taalgebruik en uitspraak

ONTMOETING

Mogelijkheden bieden om 'echte' Nederlanders te ontmoeten voor het voeren van echte, spontane gesprekken en het leren over de Nederlandse cultuur

Deze factsheet is gebaseerd op een onderzoek naar Taalcafés en Klik & Tik cursussen door Panteia in opdracht van de KB en ProBiblio via interviews en groepsgesprekken met deelnemers, vrijwilligers, coördinatoren en stakeholders (september 2017-maart 2018).

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek van Nederland

ProBiblio

Kwalitatieve effectmeting Klik&Tik en Digisterker cursus - tip & tricks en interviewleidraad

De volgende tips en tricks kunnen worden geformuleerd voor het uitvoeren van een kwalitatieve effectmeting van een Taalcafé, Klik & Tik of Digisterker cursus:

- Zet individuele interviews in, tenzij deelnemers een sterke voorkeur voor een duo interview hebben.
- Investeer in het creëren van een veilige sfeer door toegankelijkheid van de interviewer en het zorgen voor een ontspannen en informele setting.
- Stel alleen essentiële vragen benodigd om inzicht in output en outcome te verkrijgen.
- Laat vragen over de diversiteit van de groep deelnemers achterwege.
- Vraag niet in het algemeen naar verbeterpunten voor de bibliotheek zonder meer kaders te bieden in welke richting de deelnemers kunnen denken.
- Vermijd vragen met kleine nuanceverschillen, voeg ze samen en bekijk in de analyse in hoeverre de antwoorden inzicht bieden in de afzonderlijke vragen.
- De interviews kunnen het beste worden gehouden door interviewers die beschikken over goede interviewvaardigheden gecombineerd met ervaring en affiniteit met deze doelgroep en/of laaggeletterden in het algemeen. Dit zorgt ervoor dat een interviewer op de juiste wijze aansluiting vindt bij de respondent en zo veel mogelijk bruikbare informatie uit het gesprek kan halen.
- Neem sprekende citaten expliciet op in verslaglegging.

Voor de Klik & Tik en Digisterker cursussen gelden tot slot de volgende tips:

- Formuleer de vragen waar mogelijk in een schaal om zo hardere uitspraken over de uitkomsten te kunnen maken. Vraag daarbij wel om een toelichting ten behoeve van inkleuring van het prestatieverhaal middels citaten.
- Organiseer individuele interviews niet gelijktijdig met de cursus, maar op een ander moment.

Interviewleidraad

Voor het meten van kwalitatieve effecten van Klik & Tik of Digisterker, kan onderstaande interviewleidraad worden gehanteerd. Maak een keuze uit de vragen die passend zijn bij wat de Bibliotheek wil meten:

1. Geslacht: man/vrouw
2. Waar komt u vandaan, wat is uw land van herkomst?
3. Hoe lang woont u al in Nederland?
4. Heeft u op dit moment betaald werk?
5. Doet u vrijwilligerswerk?
6. Hoe kent u Klik & Tik/Digisterker?
 - Via internet
 - Via de (plaatselijke) krant
 - Via een andere activiteit, namelijk ...
 - Via de bibliotheek, namelijk ...
 - Via iemand anders, namelijk ...
7. Waarom bent u naar de cursus gegaan? Wat wilde u leren?
8. Doet u naast Klik & Tik/Digisterker ook mee aan andere activiteiten om uw computervaardigheden te verbeteren?
 - Ja, eerder, namelijk ...
 - Ja, nu, namelijk...
 - Nee
9. Wat vindt u van Klik & Tik/Digisterker? Bent u... (vraag om toelichting)
 - Zeer tevreden
 - Tevreden
 - Niet tevreden, niet ontevreden
 - Ontevreden
 - Zeer ontevreden
10. Wat leert u tijdens Klik & Tik/Digisterker?
11. In hoeverre heeft de cursus aan uw verwachtingen voldaan? (vraag om toelichting)
 - In zeer hoge mate
 - In hoge mate
 - In redelijke mate
 - Nauwelijks
 - Helemaal niet
12. Durft u door wat u heeft geleerd ook meer? Heeft u meer zelfvertrouwen gekregen? (vraag om toelichting)
 - Ja, ik heb veel meer durf en zelfvertrouwen gekregen
 - Ja, ik heb meer durf en zelfvertrouwen gekregen
 - Neutraal, mijn durf en zelfvertrouwen is niet veranderd
 - Nee, ik heb minder durf en zelfvertrouwen gekregen
 - Nee, ik heb veel minder durf en zelfvertrouwen gekregen
13. Kunt u wat u leert ook op andere momenten gebruiken? (vraag om toelichting)
 - Heel vaak
 - Vaak
 - Regelmatig
 - Soms
 - Nooit
14. Gebruikt u buiten de cursus vaker een computer, tablet of smartphone (op straat, thuis)? (vraag om toelichting)
15. Heeft u nu (door uw verbeterde digitale vaardigheden) het idee er meer bij te horen c.q. meer mee te kunnen praten of mee te kunnen doen? (vraag om toelichting)
16. Welke dingen van de cursus zouden beter kunnen?

Bron: 'Taalcafés en cursussen digitale vaardigheden: een kwalitatief onderzoek naar ervaringen en opbrengsten'. Panteia, 2018.

STERKER MET KLIK & TIK

Het rapport over dit onderzoek is gepubliceerd op de website van [Bibliotheek en Basisvaardigheden](#).
Voor meer informatie neem contact op met:
KB: Maaïke Toonen, Maaïke.Toonen@KB.nl / ProBiblio: Jolijn Faber, JFaber@probiblio.nl

In de Klik & Tik cursussen krijgen deelnemers meer durf en leren zij basale computervaardigheden die zij ook daadwerkelijk (gaan) gebruiken. Deelnemers zijn tevreden en waarderen de begeleiding en de sfeer.

IK WILDE DIGIVAARDIGER WORDEN, MET SCROLLEN ENZO

Wat draagt bij aan een positief resultaat:

GOEDE PLANNING

Voor werkenden ook buiten kantooruren plannen

SCREENING

Indicatoren en screening instrument voor geschiktheid van de cursus

DREMPEL

Vertaalslag naar 'echte' digitale wereld makkelijk (eigen laptop)

SAMENWERKING

Met sociale partners t.b.v. de werving

COMMUNICATIE

Over de inhoud en betekenis voor deelnemers

'Je moet er toch een keer aan geloven, aan dat digitale. Bijvoorbeeld met internetbankieren. Voor je het weet kan het allemaal alleen nog maar digitaal.'

Kasandra
deelnemer Flevomeer

Wat is het effect voor de deelnemer:

VAARDIGHEDEN

Deelnemers leren basale computervaardigheden die zij ook daadwerkelijk in hun dagelijks leven gebruiken of gaan gebruiken als zij meer hebben geoefend

ZELFVERTROUWEN

Ongeveer de helft van de deelnemers heeft meer durf gekregen

Deze factsheet is gebaseerd op een onderzoek naar Taalcafés en Klik & Tik cursussen door Panteia in opdracht van de KB en ProBiblio via interviews en groepsgesprekken met deelnemers, vrijwilligers, coördinatoren en stakeholders (september 2017-maart 2018).

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek van Nederland

ProBiblio

Checklist digitale vaardigheden

Naam:		
Datum:		
Ik kan... een bankpas gebruiken	Kan ik	Wil ik leren!
geld halen uit een geldautomaat		
met bankpas betalen in een winkel		
Ik kan... een mobiele telefoon gebruiken	Kan ik	Wil ik leren!
bellen		
internet gebruiken		
e-mailen		
sms of WhatsApp gebruiken		
apps downloaden		
een foto maken		
de rekenmachine gebruiken		
sociale media gebruiken, bijvoorbeeld Facebook		
een wifi-netwerk vinden		
mijn data-verbruik bijhouden		
betalen via mijn mobiel		
Ik kan... de computer gebruiken	Kan ik	Wil ik leren!
de computer aan en uitzetten		
omgaan met de muis		
omgaan met het toetsenbord		
omgaan met een aanraakscherm		
Ik kan... e-mailen	Kan ik	Wil ik leren!
een e-mail openen		
een e-mail sturen		
een bijlage van een e-mail openen		
een e-mail sturen met bijlage		
mappen maken		
een e-mail opslaan in een map		

Bron: [ITTA, Digitale Overheid, En Nu?! \(DOEN?!\)](#)

Ik kan... internet gebruiken	Kan ik	Wil ik leren!
informatie opzoeken op internet		
werken met een zoekmachine (zoals Google)		
beoordelen welke informatie nuttig is		
een sollicitatieformulier invullen op internet		
spullen zoeken en kopen op internet		
meterstanden doorgeven op internet		
betalen via internet		
Ik kan ... tekstverwerken	Kan ik	Wil ik leren!
typfouten verbeteren		
tekst opmaken: vet, cursief en onderstrepen		
tekst opslaan		
mappen maken		
tekst opslaan in een map		
opgeslagen tekst weer openen		
tekst printen		
Ik kan ... veilig werken met de computer	Kan ik	Wil ik leren!
mijn computer beschermen tegen virussen		
gevaarlijke e-mail herkennen		
veilig omgaan met wachtwoorden		
Ik kan ...omgaan met de Digitale overheid	Kan ik	Wil ik leren!
DIGID gebruiken		
inloggen op Mijn.Overheid.nl		
post op Mijn.Overheid.nl begrijpen		
de UWV werkmap gebruiken		
iets regelen via de website van de gemeente, bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> • een afspraak maken • een adreswijziging doorgeven 		
Ik weet...	Weet ik	Wil ik leren!
waar ik hulp kan krijgen bij aanvragen van toeslagen, bijvoorbeeld zorgtoeslag		
waar ik hulp kan krijgen bij mijn belastingaangifte		

Bron: [ITTA, Digitale Overheid, En Nu?! \(DOEN?!\)](#)

Actieplan

Naam: _____

Datum: _____

1 Wat wil jij leren?

☐ mailen		☐ appen	
☐ zoeken op internet		☐ DigiD gebruiken	
☐ werken met Word		☐ kopen via internet	
☐ Facebook gebruiken		☐ YouTube gebruiken	
☐ iets anders, _____			

2 Waarom is het belangrijk voor je?

3 Hoeveel tijd heb je nodig om dit te leren, denk je?

4 Hoe goed kun je het nu al?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

5 Wanneer ben je tevreden?

- Als ik het met hulp kan.
- Als ik het (meestal) zonder hulp kan.
- Als ik niet meer bang ben.
- Als _____

Weekplan

Vooruit kijken: de les

Naam:

Datum:

1 Wat ga je deze les doen?

☐ mailen		☐ appen	
☐ zoeken op internet		☐ DigiD gebruiken	
☐ werken met Word		☐ kopen via internet	
☐ Facebook gebruiken		☐ YouTube gebruiken	
☐ iets anders, _____			

2 Hoe ga je het doen?

Terugkijken: de les

1 Wat ging goed?

2 Wat kan beter?

3 Hoe goed kun je het nu?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vooruit kijken: thuis

1 Wat ga je deze week doen?

☐ mailen		☐ appen	
☐ zoeken op internet		☐ DigiD gebruiken	
☐ werken met Word		☐ kopen via internet	
☐ Facebook gebruiken		☐ YouTube gebruiken	
☐ iets anders, _____			

2 Hoe ga je het doen?

3 Heb je hulp nodig? Wie kan helpen?

5 Wanneer ben je tevreden?

- Als ik het met hulp kan.
- Als ik het (meestal) zonder hulp kan.
- Als ik niet meer bang ben.
- Als _____

Terugkijken: thuis

1 Wat ging goed?

2 Wat kan beter?
